

Znak: WZPS-3.431.1.22.2024.AK
Szczecin, 7 stycznia 2025 r.

Pani
Agnieszka Horwat-Makowska
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Chojnie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 22 pkt 8 i art. 127 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., Nr 61, poz. 2285) zespół inspektorów Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie przeprowadził w dniach 13-16 marca 2023 r. kontrolę kompleksową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Chojnie.

Kontrolą objęto zagadnienia dotyczące sposobu realizacji zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej, w okresie od 1 stycznia 2022 r. do dnia zakończenia kontroli.

W związku z kontrolą, której wyniki zawarte zostały w protokole kontroli z dnia 20 grudnia 2024 r., który został podpisany przez Panią bez zastrzeżeń 27 grudnia 2024 r., przedstawiam Pani wystąpienie pokontrolne.

Działalność kontrolowanej jednostki oceniono pozytywnie z nieprawidłowościami¹.

W kontrolowanym okresie stanowisko Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnie zajmowała Pani Agnieszka Horwat-Makowska.

Ustalono, że Kierownik Jednostki oraz pracownicy socjalni posiadali kwalifikacje określone odpowiednio w art. 122 ust. 1 oraz w art. 116 ust. 1 i art. 156 ustawy o pomocy społecznej, a stan zatrudnienia pracowników socjalnych Ośrodka był zgodny z art. 110 ust. 11 i 12 ustawy o pomocy społecznej.

Pracownicy socjalni uczestniczyli w szkoleniu podnoszącym poziom bezpieczeństwa osobistego podczas wykonywania czynności zawodowych, zgodnie z art. 121 ust. 2c ustawy o pomocy społecznej. Realizowali, również zadanie określone w art. 119 ust. 2

¹ Przyjęto 4-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna

pkt 6, w zakresie podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych, poprzez udział w szkoleniach.

W kontrolowanym okresie obowiązywała Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Chojna na lata 2016 – 2022 przyjęta Uchwałą Nr XXXII/249/2017 z dnia 23 marca 2017 r. W toku czynności kontrolnych stwierdzono, że Strategia nie zawierała ram finansowych, o których mowa w art. 16b ust. 2 ustawy o pomocy społecznej. W trakcie kontroli trwały prace nad uchwaleniem nowej strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Chojna obejmującej okres od 2023 r. - w ramach przygotowanego dokumentu uwzględniono ww. ramy finansowe. W związku z powyższym odstąpiono od wydania zaleceń pokontrolnych w tym zakresie.

Zgodnie z 16 a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej Gmina Chojna przygotowała „Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej” za 2021 rok, która posiadała wnioski i rekomendacje, stanowiące podstawę do planowania budżetu na rok następny. Dokumenty zostały przedłożone Radzie Miejskiej w Chojnie oraz sejmikowi województwa w ustawowych terminach.

Ustalono, że Ośrodek przedkładał Radzie Miejskiej w Chojnie coroczne sprawozdanie ze swojej działalności, określone w art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej. Sprawozdanie z działalności Ośrodka za 2021 r. nie zawierało potrzeb z zakresu pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 10 do zadań gminy zleconych z zakresu administracji rządowej należy zapewnienie utrzymania oraz rozwoju systemu teleinformatycznego, a także sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Ustalono, że sprawozdania resortowe przekazano Wojewodzie Zachodniopomorskiemu z zachowaniem terminów wskazywanych w Centralnej Aplikacji Statystycznej.

Udzielanie schronienia, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Zgodnie z art. 48a ust. 1 i ust. 4 ustawy, udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz w ogrzewalni. Biorąc pod uwagę zamknięty katalog form, poprzez które gmina udziela schronienia oraz ich wzajemne uzupełnianie się, każda gmina powinna realizować ww. zadanie własne poprzez zapewnienie miejsc w każdej ze wskazanych form. Gmina Chojna zapewniała schronienie w schronisku dla osób bezdomnych na podstawie zawartych umów oraz w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Gmina Chojna nie zapewniała pomocy w formie schronienia tymczasowego w noclegowni oraz ogrzewalni.

Zgodnie z art. 48a ust. 11b i ust. 11c ustawy o pomocy społecznej gmina obowiązana jest dokonywać zgłoszeń do rejestru prowadzonego przez wojewodę. Zgłoszeniu podlegają również wszelkie zmiany danych objętych rejestrem w terminie 14 dni od dnia ich powstania. Ustalono, że Gmina Chojna terminowo zgłaszała placówki tymczasowego schronienia do ww. rejestru.

W kontrolowanym okresie Gmina zapewniała wsparcie osobom z zaburzeniami psychicznymi poprzez m.in. zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, ponadto dla osób z zaburzeniami psychicznymi działał dzienny ośrodek wsparcia-Środowiskowy Dom Samopomocy. W kontrolowanym okresie do ŚDS-u skierowanych zostało 28 mieszkańców Gminy.

W okresie kontrolowanym Gmina brała udział w projektach: „Gmina Chojna wspiera rozwój usług społecznych”, „Skuteczni wobec przemocy”, „Silni w rodzinie” zapewniających wsparcie w zakresie poradnictwa specjalistycznego uczestnikom ww. projektów.

Z nieodpłatnej pomocy prawnej mieszkańcy Gminy mogli korzystać w Punkcie Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, w siedzibie Urzędu Miejskiego. Ponadto mieszkańcy Gminy mogli korzystać z porad specjalistów w Punkcie Informacyjnym dla osób niepełnosprawnych w Chojnie przy ul. Dworcowej, w filii Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gryfinie. Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnie kierowali także osoby chcące skorzystać ze specjalistycznej pomocy psychologa oraz mediatora do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gryfinie.

Na terenie Gminy działała również Grupa Wsparcia AA Świt, a mieszkańcy mogli korzystać z porad lekarza psychiatry oraz terapeuty uzależnień w ramach działalności gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Informacja o dostępnych formach poradnictwa dostępna była na stronie internetowej: opschojna.naszops.pl

Zgodnie z art. 17 ust.1 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych (wcześniej chronionych). W kontrolowanym okresie Gmina Chojna nie prowadziła i nie zapewniała miejsc w takiej formie wsparcia.

W okresie objętym kontrolą OPS w Chojnie nie realizował projektów socjalnych. W kontrolowanym okresie sprawianie pogrzebu odbywało się w sposób ustalony przez Gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego. Gmina od 2024 r. posiada uchwałę dotyczącą organizacji pochówku.

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 5 ww. ustawy do jednego z zadań własnych gminy należy współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W okresie poddanym kontroli Ośrodek współpracował z w tym zakresie z urzędem pracy.

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 3 ww. ustawy do zadań własnych gminy należy, m.in. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki. W kontrolowanym okresie Gmina Chojna nie prowadziła domu pomocy społecznej. W przypadku konieczności zapewnienia całodobowej opieki i pielęgnacji osoby wymagające takiej formy pomocy kierowane były do domów pomocy społecznej na terenie innych gmin.

W kontrolowanym okresie w Gminie Chojna były realizowane usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze. Ponadto świadczone specjalistyczne usługi

opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Sposób realizacji usług opiekuńczych w kontrolowanym okresie regulowała stosowna uchwała Rady Miejskiej w Chojnie.

Gmina Chojna realizowała pomoc w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023. Ponadto w okresie poddanym kontroli Gmina uczestniczyła w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnie w okresie podlegającym kontroli realizował zadania z zakresu pomocy społecznej poprzez przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej oraz świadczenie pracy socjalnej. W większości przypadków stwierdzono prawidłową realizację powyższych zadań, niemniej jednak pojawiły się opisane poniżej uchybienia i nieprawidłowości.

W kontrolowanych sprawach dotyczących przyznania zasiłku okresowego, osoby ubiegające się o pomoc społeczną zwracały się o pomoc np. na zakup żywności czy opału. W trakcie wywiadów środowiskowych pracownik socjalny ustalił, że klienci oczekują tego typu wsparcia. W każdym z badanych przypadków został przyznany decyzją administracyjną zasiłek okresowy. Nie odniesiono się do prośby dotyczącej środków na żywność i opał. Przy przyznawaniu pomocy należy uwzględnić zgłaszane potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy, jeżeli odpowiadają one celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej zgodnie z art. 3 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej. Ponadto z analizy kwestionariuszy wywiadów środowiskowych wynika, że w trakcie przeprowadzania wywiadu środowiskowego osoby ubiegające się o pomoc społeczną nie zostały poinformowane o przysługujących im świadczeniach i dostępnych formach pomocy, przez co nie został zrealizowany przez pracownika socjalnego obowiązek informacyjny, wynikający z art. 119 ust. 2 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej.

W sprawie przyznającej specjalny zasiłek celowy, wydatki, które były powodem do przyznania specjalnego zasiłku nie zostały udokumentowane. Ponadto w większości spraw przyznających m.in. zasiłek celowy, zasiłek okresowy czy przyznawanie świadczeń pieniężnych na zakup posiłku lub żywności w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” brakowało daty wpływu wniosków do Ośrodka. Pouczono Kierownika Ośrodka o konieczności poświadczania dat wpływu wniosków do Ośrodka oraz dokumentowania wydatków, które były powodem przyznania świadczenia. We wszystkich skontrolowanych decyzjach dotyczących przyznania usług opiekuńczych nie wskazano miejsca świadczenia usług, co było niezgodne z art. 50 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej. Ponadto decyzje przyznające specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi nie zawierały konkretnego zakresu świadczonych usług opiekuńczych - zapisy w decyzjach określały, że przyznano, np., cyt.: „nie więcej niż 20 godzin miesięcznie”. Ponadto w decyzjach, nie wskazano, zgodnie z art. 50 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej, miejsca świadczenia usług opiekuńczych. Wobec powyższego pouczono Kierownika Ośrodka o konieczności wskazywania w decyzjach administracyjnych przyznających usługi zakresu świadczonych usług opiekuńczych oraz wskazywanie miejsca świadczenia tych usług.

W prowadzonej dokumentacji dotyczącej zmian w decyzjach ustalających odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej brakowało przeprowadzonych rodzinnych wywiadów środowiskowych ustalających dochód klienta. Ponadto w ww. przypadkach

nie został spełniony obowiązek informacyjny organu względem strony postępowania - z uwagi na zmianę kosztu pobytu w DPS zostało wszczęte postępowanie administracyjne z urzędu, ale strona postępowania nie została o tym zawiadomiona, co stanowi naruszenie art. 61 § 4 k.p.a. Zgodnie z tym artykułem, cyt.: *O wszczęciu postępowania z urzędu lub na żądanie jednej ze stron należy zawiadomić wszystkie osoby będące stronami w sprawie.* Pouczono Kierownika OPS o konieczności wypełniania obowiązku informacyjnego i zawiadamiania strony w przypadku wszczęcia postępowania administracyjnego jej dotyczącego.

Pracownicy socjalni Ośrodka świadczyli pracę socjalną mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie, przez pełnienie odpowiednich ról społecznych. Pracownicy socjalni w ramach pracy socjalnej przeprowadzali rozmowy motywujące, informowali o różnych formach pomocy, także o formach pomocy świadczonych przez inne instytucje oraz monitorowali środowiska. Działania były podejmowane na rzecz rodzin z dziećmi, osób samotnych. Podejmowane działania były interdyscyplinarne. Prawidłowo korzystano z narzędzia jakim jest kontrakt socjalny (w jednym skontrolowanym przypadku pouczono Kierownika OPS w Chojnie o konieczności wskazywania daty oceny realizacji działań ustalonych w kontrakcie socjalnym).

W jednym skontrolowanym przypadku pracownik socjalny, obawiając się o własne bezpieczeństwo, odwiedził środowisko w obecności kierowcy. Nie skorzystał z asysty Policji, o której mowa w art. 107 ust. 3a i 3b ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z tym przepisem kierownik ośrodka pomocy społecznej na wniosek pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej albo z własnej inicjatywy, może wystąpić z wnioskiem do właściwego miejscowo komendanta Policji o asystę w trakcie przeprowadzania rodzinnego wywiadu środowiskowego lub świadczenia pracy socjalnej w środowisku. Właściwy miejscowo komendant Policji jest obowiązany do zapewnienia pracownikowi socjalnemu asysty Policji. Z uwagi na jednostkowy przypadek odstąpiono od wydania zaleceń pokontrolnych w tym obszarze. Pouczono Kierownika Ośrodka w Chojnie o konieczności większego nadzoru nad zapewnianiem bezpieczeństwa pracownikom socjalnym w trakcie pracy z trudnym klientem.

Przyczyną nieprawidłowości i uchybień był niewystarczający nadzór Kierownika Ośrodka nad wykonywaniem zadań. Skutkowało to m.in. niespełnieniem wymogów określonych przepisami prawa przy przyznawaniu świadczeń z pomocy społecznej, a także bezpośrednim wpływem na zakres przyznawanej klientowi pomocy. Za stwierdzone nieprawidłowości odpowiedzialny jest Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Chojnie.

W związku z powyższym na podstawie art. 128 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej **zalecam:**

jako zalecenia zwykłe:

w obszarze procedur Gminy:

1. Podjęcie działań pozwalających na umożliwienie udzielania wsparcia w mieszkaniu treningowym lub wspomaganiem osobom wymienionym w art. 53 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 12 tej ustawy;

2. Podjęcie działań zapewniających udzielanie tymczasowego schronienia w noclegowni i w ogrzewalni zgodnie z art. 48a ust 1 i 4 w związku z art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej;

w obszarze dokumentacji Ośrodka:

1. Wykazywanie potrzeb w zakresie pomocy społecznej w corocznym sprawozdaniu z działalności ośrodka składanym radzie gminy zgodnie z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej;

w obszarze pomocy dla klienta:

1. Zobowiązanie pracowników socjalnych do udzielania klientom Ośrodka pełnej informacji o przysługujących im świadczeniach i dostępnych formach pomocy zgodnie z art. 119 ust. 2 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej oraz dokumentowania czynności informowania stron o konkretnych przysługujących im uprawnieniach;

jako zalecenie znaczące:

w obszarze pomocy dla klienta:

1. Wydawanie decyzji administracyjnych odnoszących się do zgłaszanych potrzeb osób i rodzin korzystających z pomocy, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej zgodnie z art. 3 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej jednostka kontrolowana, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, może zgłosić do nich pisemne zastrzeżenia.

Proszę o przekazanie informacji o sposobie realizacji powyższych zaleceń w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia.

Z up. Wojewody Zachodniopomorskiego
Dawid Krystek
II Wicewojewoda Zachodniopomorski

Właściwy podpis i pieczęć na oryginale

Do wiadomości:
Pani Barbara Rawecka
Burmistrz Gminy Chojna